N

να (μορ.): ακ
π.χ. ακ καβά σι = να, αυτός είναι, ακ, ο κχερ κάι πφενάβας τούκε = να, το σπίτι που σου έλεγα.
να (σύνδ.): τε
π.χ. μανγκάβ τε τζάβταρ = θέλω να φύγω, τε τζας τούντα = να πας κι εσύ, ασσουγκιαράβ τουτ τε αβές = σε περιμένω να έρθεις. (βλ. και αν).
νάζι: νάζι, ο (πληθ. νάζορα, ε)
π.χ. νάζορα κερέλ τουκέ = νάζια σου κάνει.
ναζιάρης (επίθ.): ναζλίο, -ούκα
π.χ. μπουτ ναζλίο σι κο τσχαβό, εμπουκάκε ροβέλ = πολύ ναζιάρης είναι ο γιος σου, με το παραμικρό κλαίει.
ναι (μορ.): βα
π.χ. -κα αβές τούντα αμένσα; -βα, κα αβάβ = -θα ’ρθεις κι εσύ μαζί μας; -ναι, θα ’ρθω, βα αγκαντάλ σι = ναι, έτσι είναι.
Αντίθ. νάα, άηρ, άερ = όχι.
νάνι (επίρρ.): νάνι
π.χ. τζα κερ νάνι = πάνε να κάνεις νάνι (να κοιμηθείς), (νανούρισμα) νάνι με χουρντέσκε νάνι = νάνι για το παιδί μου νάνι.
νανούρισμα: (βλ. νάνι).
ναός: (βλ. εκκλησία).
ναργιλές: ναργκιλάβα και ναργκουλάβα, η.
νάρκη (πολεμική συσκευή): νάρκα, η
π.χ. (κατάρα) νάρκα τε ντελ τουτ α(ν)ντό κο σσορό = νάρκη να σε χτυπήσει στο κεφάλι.
ναρκωμένος (μτχ.): ναρκοσαρντό,-ί.
ναρκώνομαι (αμετβ. ρ.): ναρκοσάαβ.
ναρκώνω (μετβ. ρ.): ναρκοσαράβ
π.χ. ναρκοσαρντέ λες ε ντοκτόρα = τον νάρκωσαν οι γιατροί.
νάρκωση: ναρκοσαριπέ, ο.
ναυτικός (ο): βαπορτζίο, ο
π.χ. κάι βοπόρα κερέλ-μπουκί λακό ρομ, βαπορτζίο σι = στα καράβια δουλεύει ο άνδρας της, ναυτικός είναι.
νεανικός (επίθ.): τερνικανό,-ί
π.χ. τερνικανό βουραηπέ = νεανικό ντύσιμο, τερνικανέ μπροσσά = νεανικά χρόνια.
Αντίθ. πφουρικανό = γεροντίστικος.
νεανίσκος: τερνορό, ο.
νεαρός (επίθ.): τερνό, -ί.
π.χ. τερνό τσχαβό = νεαρό αγόρι, τερνί τσχορί = νεαρή κοπέλα.
Αντίθ. πφουρό = γέρος.
νεαρούλης (επίθ.): τερνορό,-ί
νέκρα: μουλιπέ, ο
Αντίθ. τζου(ν)ντιπέ = ζωντάνια.
νεκρικός (επίθ.): μουλικανό,-ί
π.χ. μουλικανέ μενία = νεκρικά παπούτσια.
νεκροειδής: (βλ. νεκρικός).
νεκροθάφτης: μεζαρτζίο, ο
νεκροκεφαλή: μουλικανό-σσορό, ο.
νεκρός (επίθ.): μουλό,-ί
π.χ. (στίχοι από ποίημα Γ. Αλεξίου «ο ασαηπέ» = το γέλιο), τζου(ν)ντό μουλό σι ο μανούςς κάι χασαρντάς πε γκέσκο ασαηπέ = ζωντανός νεκρός είναι ο άνθρωπος που έχει χάσει το γέλιο της ψυχής του.
Αντίθ. τζου(ν)ντό = ζωντανός.
νεκροσέντονο: μουλικανό-τσαρσσάφι, ο και μουλικανό-τσαρσσάφο, ο.
νεκροταφείο: λιμόρα, ε (= μνήματα, λιμόρι = μνήμα).
νεκρότητα: (βλ. νέκρα).
νέκρωμα: μουνταριπέ, ο

(σ.α. σκότωμα, σβήσιμο)
Αντίθ. τζου(ν)νταριπέ = ζωντάνεμα.
νεκρωμένος (μτχ.): μουνταρντό,-ί
(σ.α. σβησμένος, σκοτωμένος).
νεκρώνω (αμετβ. ρ.): μεράβ
(σ.α. αμετβ. πεθαίνω, αμετβ. σβήνω
π.χ. μουλί η γιακ = έσβησε η φωτιά, μεράβ κατάρ η ντουκ = πεθαίνω από τον πόνο).
Αντίθ. τζου(ν)ντιάβ = ζωντανεύω αμετβ.
νεκρώνω (μετβ. ρ.): μουνταράβ
(σ.α. σκοτώνω, μετβ. σβήνω, μετβ. πεθαίνω)
π.χ. μουντάρ η τιλεόρασι = σβήσε την τηλεόραση, μουνταρντέ λες τσχουράσα = τον σκότωσαν με μαχαίρι).
Αντίθ. τζου(ν)νταράβ = ζωντανεύω μετβ.
νεολαία: τερνιμάτα, ε.
νέο (το): αμπέρι, ο (= είδηση)
π.χ. α(ν)ταντόμ τουκέ αμπέρα = σου έφερα νέα.
(βλ. και είδηση, μήνυμα).
νεογνό: (βλ. νεοσσός).
νεολαιίστικος (επίθ.): τερνιματένγκο, -ι.
νέος (επίθ. για προσ.): τερνό,-ί
π.χ. (φράση) τε κερές-μπουκί ακανά κάι σαν τερνό, ε μπροσσά νακχέν σίγο = να δουλέψεις τώρα που είσαι νέος, τα χρόνια περνάνε γρήγορα.
(βλ. και νεαρός).
Αντίθ. πφουρό = γέρος.
νέος (επίθ.): νεβό,-ί (= καινούριος)
π.χ. νεβί μόδα = νέα μόδα.
Αντίθ. πουρανό = παλιός.
νεοσσός (α): πούγιο, ο και πούϊκα, η.
νεοσσός (β): (βλ. γιαβρί).
νεότητα: τερνιπέ, ο
π.χ. (στίχοι από ποίημα Γ.Αλεξίου «ο τερνιπέ» = τα νιάτα), ο τερνιπέ σι λουλουγκί κάι σίγο μορσισάολ = τα νιάτα είναι λουλούδι που γρήγορα μαραίνεται.
Αντίθ. πφουριπέ = γήρας.
νεοφερμένος (επίθ.): νεβοα(ν)ταντό, -ί και νεβοαταντό, -ι.
νεράκι: παϊορό, ο (προφ. με συνίζηση ιο)
π.χ. ε Ντεβλέσκο παϊορό = το νεράκι του Θεού.
νερό: πάι (προφ. με συνίζηση άι) και παΐ, ο
π.χ. τσχου μανγκέ εμπούκα παΐ τε παβ = ρίξε μου λίγο νερό να πιω, μπι παϊέσκο, κχάντσικ ιν κερντόλ = χωρίς νερό τίποτε δεν γίνεται.
νεροβάρελο: παέσκι-φουτσία, η.
νεροβράζω (μετβ. ρ.): παέσα-κιραβάβ (= με νερό βράζω).
νερόβρασμα: παέσα-κιραηπέ (= με νερό βράσιμο).
νεροβρασμένος (μτχ.): παέσα-κιραντό,-ί. (= με νερό βρασμένος).
νερόβραστος: (βλ. νεροβρασμένος).
νεροκανάτα: παέσκι-κανάτα, η.
νερόμυλος: παέσκο-ντιρμένο (= νερού μύλος).
νεροπίστολο: παέσκι-πούσσκα, η (= νερού όπλο).
νεροπότηρο: παέσκο-ποτίρι, ο.
νερουλιάζω (μετβ. ρ.): παϊαράβ (προφ. με συνίζηση ια).
π.χ. παϊαρντάν η ζουμί = το νερούλιασες το φαγητό.
νερούλιασμα: παϊαριπέ, ο (προφ. με συνίζηση ια).
νερουλός (επίθ.): παϊαλό-ί (προφ. με συνίζηση ια).
π.χ. μπουτ παϊαλί κερντιλί η ζουμί = πολύ νερουλό έγινε το φαγητό.
νερόφιδο: παϊέσκο-σαπ, ο (προφ. με συνίζηση ιε).
νεύρα (τα): σινίρα, σϋνΰρα και νέβρα, ε

π.χ. πφαγκιλέ με σινίρα = έσπασαν τα νεύρα μου, νά κερ νέβρα = μην κάνεις νεύρα.
(βλ. ομόηχο σινίρα = σύνορα).
νευρασθένεια: σινίρι, ο (κυριολ. νεύρο, ομόηχο σινίρι = σύνορο)
π.χ. σινίρι σι λεσκέ ρομνά = νευρασθένεια έχει η γυναίκα του.
νευριάζω (μετβ. ρ.): χολιναράβ και χολαράβ
π.χ. εκχόλ, να χολάρμαν αβέρ = φτάνει, μη με νευριάζεις κι άλλο.
(βλ. και μετβ. θυμώνω).
νευριάζω (αμετβ. ρ.): χολάβαβ
π.χ. χολάβαβ, κάνα ασσουνάβ γκασαβέ όρμπε = νευριάζω, όταν ακούω τέτοια λόγια.
(βλ. και αμετβ. θυμώνω).
νευρίασμα: χολιναριπέ και χολαηπέ, ο.
νευριασμένος (μτχ.): χολιναλό,-ί
π.χ. αβιλό χολιναλό κατάρ μπουκί = ήρθε νευριασμένος από τη δουλειά.
(βλ. και εκνευρισμένος).
νευρικός (επίθ.): σινιρλίο, -ίκα, σϋνϋρλίο, -ΰκα και νεβρικός, -ί
π.χ. μπουτ νεβρικός σι λακό τσχαό = πολύ νευρικός είναι ο γιος της, τζανές σο σινιρλίο σι καβά; = ξέρεις τι νευρικός είναι αυτός;, μπουτ σινιρλίο σαν, εμπουκάκε χολάος = πολύ νευρικός είσαι, με το παραμικρό θυμώνεις.
νεύρο: σινίρι, ο (ομόηχο σινίρι = σύνορο) και σϋνΰρι, ο
π.χ. νά βάζντε με σινίρα· τζανές σο κα κεράβ τουτ; = μη σηκώνεις τα νεύρα μου· ξέρεις τι θα σε κάνω; (σ.α. νευρασθένεια).
νεφελοειδής: (βλ. νεφελώδης).
νεφελώδης (άκλ. επίθ.): μπουλουτλού
π.χ. μπουλουτλού αβάβα = νεφελώδης καιρός
Αντίθ. μπιμπουλουτένγκο = ασυννέφιαστος, ανέφελος.
νέφτι: νέφτι , ο
π.χ. μπισταρντόμ τε κινάβ νέφτι = ξέχασα να αγοράσω νέφτι.
νεφώδης: (βλ. νεφελώδης).
νηπιαγωγείο: νιπιαγογίο, ο
π.χ. κοβά μπροςς κα μπιτσχαλάβ με τσχαβέ κάι νιπιαγογίο = του χρόνου θα στείλω τον γιο μου στο νηπιαγωγείο.
νησάκι: ανταβίσα, η.
νησί: αντάβα, η και νισί, ο
π.χ. η Ρόδο σι μπουτ σσουκάρ αντάβα = η Ρόδος είναι πολύ όμορφο νησί, κάι σαό νισί γκελάν; = σε ποιο νησί πήγες;
νηστεία: νιστία, η
π.χ. γεκ τσχον νιστία κερντάς = ένα μήνα νηστεία έκανε.
νηστεύω (αμετβ. ρ.): νιστία-ασταράβ (= νηστεία πιάνω)
π.χ. νιστία-ασταρέλ, ο(ν)ντάν νι χαλ μας = νηστεύει γι' αυτό δεν τρώει κρέας.
νηστικομάτης*: μποκχαλέ-γιακχάκο, ο
π.χ. μποκχαλέ-γιακχάκο σαν, νι τσαϊλός = νηστικομάτης είσαι, δε χορταίνεις (θηλ. μποκχαλέ-γιακχάκι, η)
*Αντίθ. τσαϊλέ-γιακχάκο = χορτατομάτης**
νηστικός: (βλ. πεινασμένος).
νηστίσιμος (επίθ.): νιστιάκο, -ι
π.χ. νιστιάκε χαμάτα = νηστίσιμα φαγητά.
νηφάλιος (άκλ. επίθ.): αήκι
π.χ. κάνα κ' αβές αήκι οζομάν τε πφενές μανγκέ καλέν, άηρ ακανά κάι σαν ματό = όταν θα είσαι νηφάλιος να μου τα πεις αυτά, όχι τώρα που είσαι μεθυσμένος.
Συνών. μπιματό = αμέθυστος, μπιπι(ν)ντό = άπιωτος.

Αντίθ. ματό = μεθυσμένος, μέθυσος, πι(ν)ντό = πιωμένος.
νιάτα: τερνιπέ, ο (= νεότητα)
π.χ. κάι πο τερνιπέ σας μπουτ σσουκάρ καγιά = στα νιάτα της ήταν πολύ όμορφη αυτή.
νίκη: ενμέκο, ο
Αντίθ. ενιλμέκο = ήττα.
νικημένος (άκλ. επίθ.): ενίκι και ενιλμίσσι
π.χ. ενίκι σαν, σο ντα τε κερές = νικημένος είσαι, ό,τι και να κάνεις.
νικιέμαι (αμετβ. ρ.): ενιλίαβ
π.χ. νι ενιλίορ κχάντσικέσα = δεν νικιέται με τίποτα.
Αντίθ. ενίαβ = νικώ.
νικώ (α) (μετβ. ρ.): ενίαβ και νικισαράβ
π.χ. σο τε κχελάβ τούσα, έπντα ενίαβ τουτ = τι να παίξω μαζί σου, συνέχεια σε νικάω.
Αντίθ. ενιλίαβ = νικιέμαι.
νικώ (β) (μετβ. ρ.): τσχοράβ (σ.α. χύνω, διαλύω, ρημάζω μετβ.)
π.χ. κχελ σσουκάρ, τε τσχορές λε = παίξε ωραία (καλά), να τον νικήσεις, κον τσχορντά κάι τόπα; = ποιος νίκησε στην μπάλα;
νιόγαμπρος: νεβό-τζαμουτρό, ο (= καινούριος γαμπρός)
π.χ. νεβό-τζαμουτρό σι νταά, ο(ν)ντάν λεσκί σασούι ασταρέλ λε σσουκάρ = νιόγαμπρος είναι ακόμα, γι' αυτό η πεθερά τον πιάνει (του φέρεται) καλά.
νιόνυμφη: νεβί-μπορί, η (= καινούρια νύφη).
νιότη: (βλ. νεότητα, νιάτα).
νισαντίρι (του γανωτή): σαπαρίκος, ο.
νισεστές: νεσσεστάβα, η.
νόημα (α): ακχιαριπέ, ο (κυριολ. κατανόηση, αντίληψη, από το ρ. ακχιαράβ = καταλαβαίνω, κατανοώ, αντιλαμβάνομαι)
π.χ. νάι ακχιαριπέ κάι κε πφερασά = δεν έχουν νόημα τα λόγια σου.
νόημα (β): ισσαρέτι, ο (κυριολ. σινιάλο, σημάδι)
π.χ. κερντά μανγκέ ισσαρέτι πε βαστέσα για τε τζάβταρ = μου 'κανε νόημα με το χέρι του για να φύγω.
νοημοσύνη: γκογκιπέ, ο (γκογκί = μυαλό).
νόηση: γκου(ν)ντιπέ, ο (γκού(ν)ντο = νους).
νοητός (επίθ.): γκου(ν)ντικανό,-ί
Συνών. ακχιαρντό = κατανοητός.
Αντίθ. μπιακχιαρντό = ακατανόητος.
νοιάζει (δε με): μάνγκε-σο-σι (= για μένα τι είναι).
π.χ. μάνγκε-σο-σι, σο μανγκέσα κερ = δεν με νοιάζει, ότι θέλεις κάνε.
νοιάζομαι: (βλ. ενδιαφέρομαι).
νοιάσιμο: (βλ. ενδιαφέρον).
νοικάρης: κιρατζίο, ο.
νοικάρισσα: κιρατζίκα, η.
νοίκι: κιράβα, η
π.χ. ποκινάβ κιράβα = πληρώνω νοίκι.
νοικιάζω (μετβ. ρ.): κιραλάιαβ (προφ. με συνίζηση ια)
π.χ. κα κιραλάιαβ κχερ, κα τζάβταρ κατάρ = θα νοικιάσω σπίτι, θα φύγω από 'δω.
νοίκιασμα: κιραλαμάκο, ο **.**
νοικιασμένος (άκλ.επίθ.): κιραλαμούσσι
π.χ. κιραλαμούσσι σι καβά κχερ = νοικιασμένο είναι αυτό το σπίτι.
Αντίθ. μπικιραβάκο = ανοίκιαστος
νοικοκυρά: νικοκίρκα, η
π.χ. μπουτ νικοκίρκα σι λεσκί ρομνί = πολλή νοικοκυρά είναι η γυναίκα του.
νοικοκύρεμα: (βλ. νοικοκυριό).

νοικοκυρεύομαι (α) (αμετβ. ρ.): νικοκίρι-κερντιάβ (= νοικοκύρης γίνομαι).
νοικοκυρεύομαι (β) (αμετβ. ρ.): νικοκίρκα-κερντιάβ (= νοικοκυρά γίνομαι).
νοικοκύρης: νοικοκίρι, ο
π.χ. κον σι καλέ κχερέσκο νικοκίρι; = ποιος είναι αυτού του σπιτιού ο νοικοκύρης;, κερντιλό νικοκίρι κο τσχαβό = έγινε νοικοκύρης ο γιος σου, ο νικοκίρι μανούςς αγκαντάλ ιν κερέλ = ο νοικοκύρης άνθρωπος έτσι δεν πράττει.
νοικοκυριό: νικοκιρλίκο, ο
π.χ. γκαντικίν μπροσσά ζζενιμέ σαν, κάι σι κο νικοκιρλίκο; = τόσα χρόνια παντρεμένη είσαι, πού είναι το νοικοκυριό σου;, ιτσ νικοκιρλίκο ιν τζανέλ κι τσχέι = καθόλου νοικοκυριό δεν ξέρει η κόρη σου (σ.α. νοικοκυροσύνη).
νοικοκυροσύνη: (βλ. νοικοκυριό).
νομάρχης: νομάρχι, ο.
νομαρχία: νομαρχία, η.
νομίζω (α) (αμετβ. και μετβ. ρ.): σανε(ν)τιρίαβ
π.χ. σανε(ν)τιρίαβας κάι κα τζάσταρ = νόμιζα ότι θα φύγεις, αγκαντάλ σανε(ν)τιρίαβ = έτσι νομίζω, σανε(ν)τιρίαβ κάι πφενέλ χοχαηπέ = νομίζω ότι λέει ψέμα (ψέματα).
νομίζω (β) (μετβ. ρ.): τζανάβ (κυριολ. ξέρω) και ακχιαράβ (κυριολ. καταλαβαίνω, αντιλαμβάνομαι, κατανοώ)
π.χ. με τζανάβας κάι σι κχερέ μαρνό, ο(ν)ντάν νι λιόμ = εγώ νόμιζα ότι έχει στο σπίτι ψωμί, γι' αυτό δεν πήρα, βόι ακχιαρντά κάι κα τζάσταρ του, ο(ν)ντάν νι αβιλί = αυτή νόμισε ότι θα φύγεις εσύ, γι' αυτό δεν ήρθε.
νόμος (α): νόμο και νόμος, ο
π.χ. ο νόμο τζανές σο πφενέλ; = ο νόμος ξέρεις τι λέει;
νόμος (β): νιζάμο, ο.
νοσοκομείο: αστενάβα, η και νοσοκομίο, ο.
π.χ. ινγκάρ λε κάι αστενάβα = πήγαινέ τον στο νοσοκομείο, νταά α(ν)ντό νοσοκομίο σι κα ντατ; = ακόμα μες στο νοσοκομείο είναι ο πατέρας σου;
νοστιμάδα: (βλ. νοστιμιά).
νοστιμιά (α): νταντία, η και ντάντι, ο (σ.α. γεύση, γευστικότητα, ουσία)
π.χ. μπούσσουκαρ κερντιλί η ζουμί, μπουτ νταντία σίλα = υπέροχο έγινε το φαγητό, πολλή νοστιμιά έχει (βλ. και γεύση, ουσία).
νοστιμιά (β): γκουγκλιπέ, ο (κυριολ. γλύκα, γλυκύτητα).
νόστιμος (επίθ.): γκουγκλό, -ί (κυριολ. γλυκός).
νοστιμούλης (επίθ.): γκουγκλορό, -ί (κυριολ. γλυκούλης, γλυκούτσικος).
νουθεσία: γκογκιαριπέ, ο (σ.α. συμβουλή, δασκάλεμα).
νουθετημένος (μτχ.): γκογκιαρντό,-ί (σ.α. δασκαλεμένος, συμβουλευμένος).
νουθετώ (μετβ. ρ.): γκογκιαράβ (βλ. και συμβουλεύω).
νούμερο: νούμερα, η και νούμερο, ο
π.χ. σαβί νούμερα μενία βουραβές; = τι νούμερο παπούτσια φοράς; μάνγκε νι νακχέν καλά νούμερε κάι κερές = σε μένα δεν περνάνε αυτά τα νούμερα (αυτές οι εξυπνάδες) που κάνεις.
νουνός: (βλ. κουμπάρος).
νους: γκού(ν)ντο, ο
π.χ. (φράση που λένε συνήθως οι γονείς στα παιδιά τους) κάι κο γκού(ν)ντο τε μαρντόλ η μπουκί = στο νου σου να παιδεύεται η

δουλειά, (δηλ. να ’χεις το νου σου πρώτα στη δουλειά και μετά σε άλλα πράγματα).
(υποκ.) γκου(ν)ντορό, ο.
Συνών. γκογκί = μυαλό.
νταηλίκι: νταηλίκο, ο
π.χ. κο νταηλίκο σικαβές μάνγκε; = το νταηλίκι σου μου δείχνεις;
Συνών. τσαμπουκαλούκο = τσαμπουκαλίκι, μάνγκαλουκο = μαγκιά.
νταής: (βλ. μάγκας, τσαμπουκάς).
νταλίκα: ταλίγκα και νταλίγκα, η
π.χ. (κατάρα) ταλίγκα τε τσαλαβέλ τουτ = νταλίγκα να σε χτυπήσει.
νταλικιέρης: ταλίγκατζίο, ο.
ντάμα (των τραπουλόχαρτων): ρακλί, η (κυριολ. νεαρή μη Τσιγγάνα)
π.χ. τσχου μανγκέ η ρακλί = ρίξε μου την ντάμα.
(υποκ.) ρακλορί, η (βλ. αλλόφυλος).
νταμιτζάνα: ντραμιτζάνα, η
π.χ. εκ ντραμιτζάνα ρακία = μία νταμιτζάνα ούζο.
ντάνα: ντάνα, η
π.χ. κεράβ ντάνα ε μπά(λ)λε = κάνω ντάνα τα αχυροδέματα.
νταούλι: νταβούλι, ο
π.χ. ε πουρανέ μπροσσέ(ν)ντε νταβουλένσα ντα ζουρναβένσα κεράσας αμαρέ μπιαβά = τα παλιά χρόνια με νταούλια και ζουρνάδες κάναμε (τελούσαμε) τους γάμους μας.
ντε (μορ.): ντε
π.χ. μπεςς τελέ ντε = κάτσε κάτω ντε (ομόηχο ντε = δώσε).
ντεπόζιτο: ντεπόζιτο, ο
π.χ. ε τομαφιλέσκο ντεπόζιτο = το ντεπόζιτο του αυτοκινήτου, σίτουτ κάι εκ ντεπόζιτο τε ντες μαν; = έχεις κανένα ντεπόζιτο να μου δώσεις;
ντέφι: νταϊαράβα, η (προφ. με συνίζηση ια).
ντιβάνι : ντιβάνο, ο.
ντολμαδάκι: ντολμαβίσα, η.
ντολμάς: ντολμάβα, η
π.χ. κερ αμένγκε ντολμάβε αβγκιέ, τε χας = φτάξε μας ντολμάδες σήμερα, να φάμε.
ντομάτα: ντομάτα, η
π.χ. τε κινές ντομάτε = να αγοράσεις ντομάτες.
ντοματόζουμο: ντοματάκο-παΐ, ο (= ντομάτας νερό).
ντοματομαζευτής*: ντομάτατζίο, ο (σ.α. ντοματοπαραγωγός), θηλ. ντομάτατζίκα, η.
ντοματοπαραγωγός: (βλ ντοματομαζευτής*).
ντοματοσαλάτα: σάλαταλούκο, ο
π.χ. νι μανγκάβ ρακιάσα τε χαβ πφαρό χαπέ , κερ μανγκέ εκ σάλαταλούκο = δε θέλω βραδιάτικα να φάω βαρύ φαγητό, φτιάξε μου μια ντοματοσαλάτα.
ντόμπρος: (βλ. ευθύς).
ντομπροσύνη: (βλ. ευθύτητα).
ντόπιος (επίθ.): γερλίο-ίκα και γερλίς (άκλ.επιθ.)
π.χ. γερλία σι καλά, κατέ μπιά(ν)ντιλε = ντόπιοι είναι αυτοί, εδώ γεννήθηκαν, γερλία χουρμουζέ = ντόπια καρπούζια.
ντουζ: ντουζ, ο
π.χ. τζαβ τε κεράβ εκ ντουζ = πάω να κάνω ένα ντουζ.
ντουζιέρα: ντουζιέρα, η.
ντουζίνα: ντιζία, η
π.χ. κι(ν)ντά εκ ντιζία τσαρέ = αγόρασε μια ντουζίνα πιάτα.
ντούκου (επίρρ.): ντούκου
π.χ. ντούκου μανγκάβ ε παρέ = ντούκου θέλω τα λεφτά (δηλ. όχι με δόσεις).
ντουλάπα: ντολάπο, ο και ντουλάπα, η

π.χ. α(ν)ντό ντολάπο σι κο πα(ν)τόλι = μες στην ντουλάπα είναι το παντελόνι σου, σαΐ σσουκάρ σι κι ντουλάπα! = τι ωραία είναι η ντουλάπα σου!
(βλ. και ντουλάπι).
ντουλάπι: ντολάπο, ο
π.χ. α(ν)ντό ντολάπο σι ο σσεκέρι = μες στο ντουλάπι είναι η ζάχαρη.
ντρέπομαι (αμετβ. ρ.): λατζάβ
π.χ. λατζάλ τε ορμπισαρέλ λεσκέ = ντρέπεται να του μιλήσει, σαβέ όρμπε σι καλά κάι πφενές; ιν λατζάς εμπούκα; = τι λόγια είναι αυτά που λες; δεν ντρέπεσαι λίγο;, λατζάβ τε ικλάβ ανγκλά λεσκό μούι = ντρέπομαι να βγω μπροστά στο πρόσωπό του.
ντροπαλός (επίθ.): λατζανό,-ί
π.χ. μπουτ λατζανό σι = είναι πολύ ντροπαλός.
Αντίθ. μπιλατζανό = αδιάντροπος.
ντροπαλοσύνη: λατζαηπέ, ο
(βλ. και ντροπή).
Αντίθ. μπιλατζαηπέ = αδιαντροπιά.
ντροπαλότητα: (βλ. ντροπαλοσύνη).
ντροπαλούλης (επίθ.): λατζανορό, -ί
π.χ. σι εμπούκα λατζανορό = είναι λίγο ντροπαλούλης.
ντροπή: λατζ, η και λατζαηπέ, ο
π.χ. (φράση) η μπουκί νάι λατζαηπέ = η δουλειά δεν είναι ντροπή, λολιλό λεσκό μούι ε λατζάταρ = κοκκίνισε το πρόσωπό του από τη ντροπή, μπαρί λάτζ = μεγάλη ντροπή.
Συνών. ρεζι(λ)λίκο = ρεζιλίκι.
(βλ. λατζαηπέ στο λήμμα ντροπαλοσύνη).
ντροπιάζομαι (αμετβ. ρ.): λατζανταράμαν
π.χ. λατζανταρντάμ αμέν κάι ντουνιάβα καλένσα κάι κερντάμ = ντροπιαστήκαμε στον κόσμο μ' αυτά που κάναμε, με νι μανγκάβ τε λατζανταράμαν α(ν)ντέ μανουσσά = εγώ δεν θέλω να ντροπιαστώ μες στους ανθρώπους.
Συνών. ρεζίλι-κερντιάβ = ρεζιλεύομαι
ντροπιάζω (μετβ. ρ.): λατζανταράβ
π.χ. λατζανταρντά λε ανγκλά λεσκέ αμαλά = τον ντρόπιασε μπροστά στους φίλους του, ντικ τε να λατζανταρές αμέν = κοίτα (πρόσεχε) να μη μας ντροπιάσεις.
Συνών. ρεζίλι-κεράβ = ρεζιλεύω
(βλ. και προσβάλλω, εξευτελίζω, ταπεινώνω).
ντροπιάρης: (βλ. ντροπαλός).
ντρόπιασμα: λατζανταριπέ, ο.
ντροπιασμένος (μτχ.): λατζανταρντό,-ί
π.χ. λατζανταρντέ μόσα σαρ τε ικλάβ ανγκλά ντουνιάβα; = με ντροπιασμένο πρόσωπο πώς να βγω μπροστά στον κόσμο;
Αντίθ. μπιλατζανταρντό = αντρόπιαστος.
ντυμένος (μτχ.): βουραντό,-ί
π.χ. βουραντό σι ο χουρντό = ντυμένο είναι το παιδί.
(βλ. και φορεμένος).
Αντίθ. μπιβουραντό = άντυτος.
ντύνομαι (αμετβ. ρ.): βουραβάμαν
π.χ. βουραβάμαν, τε τζαβ κάι μπιάβ = ντύνομαι, να πάω στο γάμο, νταά ιν βουραντάν-τουτ; = ακόμα δεν ντύθηκες; ιν τζανές τε βουραβές τουτ = δεν ξέρεις να ντύνεσαι.
Αντίθ. νανγκιαράμαν = γδύνομαι.
ντύνω (μετβ. ρ.): βουραβάβ και (επιτατ. μετβ. ρ.) βουρανταράβ
π.χ. βουραβάβ ε χουρντέ = ντύνω το μωρό, ιν μπεσσέλ καβά χουρντό, για τε βουρανταράβ λε = δεν κάθεται αυτό το παιδί, για να το ντύσω.
(βλ. βουραβάβ στο λήμμα φορώ).

Αντίθ. νανγκιαράβ = γδύνω, γυμνώνω.
ντύσιμο: βουραηπέ, ο
π.χ. τζαλ τουκέ καβά βουραηπέ = σου πάει αυτό το ντύσιμο.
Αντίθ. νανγκιαριπέ = γδύσιμο, γύμνωμα.
νυμφεύομαι: (βλ. παντρεύομαι).
νυμφεύω: (βλ. παντρεύω).
νύστα: λί(ν)ντρα, η
π.χ. πφα(ν)ντόν με γιακχά κατάρ η λί(ν)ντρα = κλείνουν τα μάτια μου από τη νύστα. (σ.α. ύπνος).
(υποκ.) λι(ν)ντρίσα, η.
Συνών. λι(ν)ντραηπέ = νύσταγμα.
νύσταγμα: λι(ν)ντραηπέ, ο.
νυσταγμένος (μτχ.): λι(ν)ντραλό,-ί
π.χ. λι(ν)ντραλό σι ο χουρντό = νυσταγμένο είναι το μωρό.
Αντίθ. μπιλι(ν)ντραλό = ανύστακτος.
νυστάζω (αμετβ. ρ.): λι(ν)ντράβαβ
π.χ. λι(ν)ντράιλομ, μανγκάβ τε πασστιάβ = νύσταξα, θέλω να κοιμηθώ.
νυστάζω (α) (μετβ. ρ.): λι(ν)ντραράβ
π.χ. λι(ν)ντραρντά μαν καγιά μουσική! = αυτή η μουσική με νύσταξε!
νυστάζω (β) (επιτατ. μετβ. ρ.): λι(ν)ντρανταράβ
π.χ. λι(ν)ντρανταρντέ μαν καλά γκιλά κάι τχοντάν = με νύσταξαν αυτά τα τραγούδια που έβαλες.
νυστέρι: τσχουρί, η (κυριολ. μαχαίρι).
νύφη: μπορί, η
π.χ. αβιλί η μπορί ε τζαμουτρέσα = ήρθε η νύφη με τον γαμπρό, κάνα κα μπαρός, τε ντικχάβ τουτ μπορί! = πότε θα μεγαλώσεις, να σε δω νύφη!
Αντίθ. τζαμουτρό = γαμπρός.
νυφιά*: μποριπέ, ο
π.χ. (όρκος) με τσχάκο μποριπέ τε να ντικχάβ! = της κόρης μου τη νυφιά να μη δω! (δηλ. να μη δω την κόρη μου νύφη).
(βλ. και γαμπριά).
Αντίθ. τζαμουτριπέ = γαμπριά.*
νυφικό (το): μπορικανό, ο
π.χ. γκελό λακέ μπουτ ο μπορικανό = της πήγε πολύ το νυφικό.
νυφικός (επίθ.): μπορικανό,-ί.
νυφούλα: μπορορί, η
π.χ. αβιλί μι μπορορί = ήρθε η νυφούλα μου.
Αντίθ. τζαμουτρορό = γαμπρούλης.
νυχάκι: βουνγκορί και βουνγκίσα, η
π.χ. (φράση) νασστί ρεσές λε ούτε κάι λεσκί βουνγκίσα = δεν μπορείς να τον φτάσεις ούτε στο νυχάκι του.
νύχι: βούνγκα και βίνγκα, η
π.χ. τσχινάβ με βούνγκε = κόβω τα νύχια μου.
νύχτα: ρατ και ρακί, η
π.χ. σαστί ρακί νασστί πασσλιλέμ κατάρ ντα(ν)ντέσκι ντουκ = όλη τη νύχτα δεν μπόρεσα να κοιμηθώ απ' τον πονόδοντο, η ρατ γκελάμταρ = νύχτα φύγαμε, κάι σάνας σα η ρατ; = πού ήσουν όλη τη νύχτα;, σαρ κα νακχέλ καϊά ρατ! = πώς θα περάσει αυτή η νύχτα!
(βλ. ομόηχο ρατ = αίμα).
(υποκ.) ρακιορί, η και ρατορί, η
Αντίθ. γκιές και γκιβέ = μέρα.
νυχτερίδα: ρακιάκι-τσιρικλί, η (= νύχτας πουλί).
νυχτερινός (επίθ.): ρακιάκο,-ι και ρατάκο,-ι
π.χ. ρακιάκι μπουκί = νυχτερινή δουλειά.
Αντίθ. γκιβεσέσκο = ημερήσιος.
νυχτιάτικα (επίρρ.): α(ν)ντιράτ
π.χ. κάι πφιρές α(ν)ντιράτ κάι ντρομά; = πού περπατάς νυχτιάτικα στους δρόμους;
νύχτωμα: ρακιπέ, ο

Αντίθ. γκιβεσαριπέ = ξημέρωμα.
νυχτώνομαι (αμετβ. ρ.): ρακιάβαβ
π.χ. ρακιάιλαμ οπρά ντρομά = νυχτωθήκαμε στους δρόμους.
Αντίθ. γκιβεσάαβ = ξημερώνομαι.
νυχτώνω (αμετβ. ρ.): ρακιβάβ
π.χ. ρακιλάμ τζι τε αβάς κχερέ = νυχτώσαμε μέχρι να έρθουμε σπίτι.
Αντίθ. γκιβεσαράβ = ξημερώνω.
νυχτώνει (απροσ.): ρακιόλ
π.χ. ρακιλό ντα ταά τε αβέλ = νύχτωσε κι ακόμα να έρθει.
Αντίθ. γκιβεσάολ = ξημερώνει.
νωπός (άκλ. επίθ.): ταζέ (= φρέσκος) και (επίθ.) γιαλό, -ί (= υγρός).
νωρίς (επίρρ.): ερκέν
π.χ. τζαλ ερκέν κάι πι μπουκί = πάει νωρίς στη δουλειά του, πάσστο, τχάρα κα ουσστές ερκέν = κοιμήσου, αύριο θα σηκωθείς νωρίς.
Αντίθ. γκέτσι = αργά.
νωρίτερα (επίρρ.): νταάερκεν (= πιο νωρίς)
π.χ. νταάερκεν, τε αβέσας, κατέ κα ρακχαβέσας λε = νωρίτερα, αν ερχόσουν, εδώ θα τον έβρισκες.
Αντίθ. νταάγκετσι = αργότερα.